

“Schouderhoogte rond de 150 cm. Straalt veel rust uit en is heel zelfverzekerd. Is voortdurend waakzaam op zijn omgeving. Bij gebrek aan een goede neus gebruikt hij zijn ogen. Omdat hij zeer ervaren in de nazoek is en de kleinste verandering opmerkt, zou hij zijn eigen speurhond kunnen zijn”

NAZOEKER IN HART EN NIEREN

Tekst en Foto's: Reinier Broeks

Bart Castelein (1978) is jachtopzichter en boswachter voor de gemeente Arnhem. Maar Bart is meer dan faunabeheerder en –toezichthouder. Hij is zweethondenman. Hij is nazoeker in hart en nieren. Misschien wel de beste van Nederland. Zijn werk voor de gemeente doet hij op de ongeveer 1400 ha te beheren terreinen die zich voornamelijk aan de noordkant van Arnhem bevinden. Een groot deel daarvan was in de Tweede Wereldoorlog in gebruik als Duitse vliegbasis, een Fliiegerhorst. Betonnen bunkers en hangars werden vermomd als stijlvolle boerderijen langs bochtige weggetjes, en gebouwencomplexen zijn als brinkdorpjes in het bos gebouwd. Zijn werk als nazoeker doet hij op de zuidelijke helft van de Veluwe.

Bart, wat trekt jou nou zo aan in het nazoeken van wild?

Voor mij is het de meest ultieme vorm van jacht. Bij jagen vanaf de hoogzit ben je afhankelijk van het wild dat voorbij komt. Een nazoek is heel concreet. Iemand heeft een probleem en dat los je op. Je bent op zoek naar één specifiek dier, met gebruik van je eigen hond. Breng je het dier binnen, dan zijn de meeste mensen zeer emotioneel, extreem blij met het resultaat. Het zit hem voor mij in de combinatie van helpen, vakkennis en een twee-eenheid zijn met mijn hond. Echt prachtig werk.

Stel: om een uur of negen 's avonds schiet een jager vanaf de hoogzit op een wild zwijn. Het zwijn springt af, de dekking in. De jager hoort hem nog wel een tijdje, maar dan wordt het stil. Hoe nu te handelen?

Uitgangspunt bij jagen en nazoeken is veiligheid voor alles! Daarna weidelijkheid en dan pas eetbaarheid. Op basis hiervan is mijn dringende advies om rustig te blijven. Raak niet in paniek. Ga in gedachten de hele situatie nog eens na en probeer te achterhalen hoe je bent afgekomen. Wanneer je de hoogzit afgaat naar de aanschotplek, controleer dan eerst of je buks op veilig staat. Haal desnoods de patronen er af. Markeer de aanschotplek zo goed mogelijk en loop er zo min mogelijk doorheen. Dan bel

Een Wilhelmintje als nazoekgeweer.

je mij (of iemand van de lijst van www.zweethonden.nl) en dan leg je de situatie uit zodat ik kan beoordelen of het zin heeft om direct naar je toe te komen. Wanneer het schot goed zat en het dier waarschijnlijk binnen zo'n 100-150 meter ligt, dan wil ik wel meteen de nazoek komen doen. De kans dat mijn hond hem dan vindt, is heel groot. Ik wil dat ook eigenlijk geen nazoek noemen. Ik noem dat inzet. Service van de zaak. Is de verwachting, dat het bijvoorbeeld een loperschot is, dan kunnen we beter pas de volgende ochtend nazoeken.

Waarom pas de volgende ochtend nazoeken? Dan is het dier meestal toch niet meer voor consumptie geschikt? En dat zou zonde zijn.

De regels van weidelijkheid geven aan, dat je een gewond dier niet op moet jagen. Wanneer je te snel gaat nazoeken, blijft het dier op de lopers vanwege de adrenaline en de dreiging. Daardoor kan hij nog kilometers doorgaan. Misschien komt de verkeersveiligheid wel in gevaar, omdat hij de openbare weg oversteekt en niet meer zo snel is als normaal. Of het dier, bijvoorbeeld een keiler, vlucht niet weg maar keert zich heel agressief tegen de hond of jager(s). Geef het dier de tijd om een wondbed te maken en rustig dood te gaan. Geef het de kans om zeker te worden waardoor het makkelijker gevonden kan worden. Dat het daarna niet meer eetbaar is, zeker bij de temperaturen van de achterliggende weken, dat is dan jammer.

Nog een reden om pas na minimaal 4 uur na te zoeken is, dat de hond het dan beter doet. Als een spoor (zweet) nog vers is, dan is er nauwelijks verschil tussen gezonde en zieke dieren. Schiet je een varken uit een rotte en ze gaan er allemaal in dezelfde richting van door, dan ruikt het spoor in het begin hetzelfde. Door de verwaaing is het spoor ook heel breed. Soms wel 20-25 meter. Omdat de hond altijd op de rand van het spoor (de geurtunnel) loopt, kan het zijn dat je helemaal geen zweet tegenkomt. Je hebt dan geen controle op de hond. Wanneer je de volgende dag terugkomt, dan is het spoor heel smal, maximaal een meter maar meestal smaller. De hond doet het

Met de hond aan de lange lijn.

dan veel beter, en omdat het dan licht is kun je zelf ook beter (schot)tekens vinden. Trouwens, 90% met een loperschot komt binnen.

Wat voor hond heb jij eigenlijk en is er een ras dat het beste is voor zweetwerk?

Ik heb twee honden, een Hannoveraanse zweethond en een Duitse Wachtel. De Hannoveraan is voor het denkwerk, de Wachtel, Widu, voor het brute werk. Het liefst neem ik ze allebei mee. Widu is nu 3 jaar, ik heb hem als pup gekregen, en hij had allang dood moeten zijn. Hij gaat varkens aan het oor hangen en laat niet meer los. Aanvaringen met varkens hebben als het resultaat opgeleverd, dat zijn darmen een meter korter zijn en dat hij onlangs een klaplong heeft overleefd. Het is een wonder dat hij er nog is. Ik geloof niet dat er één ras het beste is. Wel is het zo, dat bepaalde eigenschappen vererven waardoor ze bijzonder geschikt zijn voor een zweethond. Maar het komt toch het meeste op het baasje aan. Die traint de hond, die stuurt de hond en die verzorgt de hond.

Om in aanmerking te komen voor de zweethondenlijst moeten de hond en de baas wel wat testen doen. De hond moet bijvoorbeeld, nadat er een nacht overheen gegaan is, een zweetspoor van

ongeveer 1000 meter uitlopen. Voor de Duitse rasvereniging wordt ook gekeken naar socialisatie. En: hoe reageert een hond op wild? Loopt hij er voor weg? Gaat hij blinden (Engels), dat wil zeggen: gaat hij het wild bewust niet vinden, bijvoorbeeld uit angst of onzekerheid? Misschien nog wel het belangrijkste: hoe reageren baas en hond op elkaar?

Wat voor zaken spelen nog meer bij een nazoek?

Wel veel dingen. Ik zal er een paar noemen. Denk bijvoorbeeld niet, dat als er geen zweet ligt, dat je mis hebt geschoten. Meestal is het niet mis en in meer dan 50% van dat soort gevallen wordt het dier wel aangetroffen. Ik vind, dat na ieder schot waarbij het dier niet binnen is, je een nazoek zou moeten laten doen. De dieren verdienen het.

Dat raakt een ander onderwerp: discretie. Als nazoeker moet ik discreet met het verzoek tot nazoeken omgaan. Wanneer een jager het dier niet juist heeft geraakt of het dier gewoon heel ver is afgesprongen, dan vinden die jagers dat meestal een zeer gênante kwestie. Om die reden wordt er heel weinig ruchtbaarheid aan nazoeken gegeven en zijn jagers enorm blij wanneer het dier toch nog binnenkomt. Van de tradities zoals breuken ge-

ven aan dier, hond en zweethondenman komt het meestal niet meer. Dat is op zich niet zo erg, het feit dat ze zo blij zijn dat het dier gevonden is geeft aan dat ze serieus met de jacht bezig zijn.

En nog zoiets. Ik hoor geregeld, dat jagers varkens op de oren schieten om wildbraad te sparen. Bij dat soort schoten houdt het bij mij wel op. Dat heeft niets meer met weidelijkheid te maken. Tijdens het voer opnemen is de kop het meest beweeglijke van alles. Het trefvlak is veel kleiner dan bij een bladschot. En ja, het is zeker dodelijk, maar dan wel pas na 4 weken. Naast het feit dat de trefkans klein is, is de kans

op schade door wél iets te raken, heel groot. Geregeld schieten ze namelijk een deel van de kaak weg, of een krelschot, of de slokdarm of de luchtpijp van het dier wordt kapot geschoten. Nee, ik heb daar helemaal niets mee. Van wat ik te zien krijg bij dat soort nazoeken, word ik niet vrolijk! Veel mensen hebben weinig besef van waar ze mee bezig zijn. Ze halen zonder blikken of te blozen de trekker over. Met alle gevolgen van dien.

Wat heb je naast je honden nog voor specifieke middelen voor de nazoek?

De hond heeft een borsttuig. Geen halsband, omdat er dan teveel druk op de nek komt. Met een borsttuig is de hond vrijer. Daaraan zit een 12 meter lange kunststof lijn. Geen leer, want dat moet eerst drogen voordat ik het weer kan gebruiken. Verder ben ik goed zichtbaar in mijn oranje jas en draag ik beenkappen. Voor vangschoten heb ik een heel oude, bijna antieke Mauser

K98k, een zogenaamd Wilhelmientje, kaliber

8x57, ideaal bij de nazoek. Een kort geweer, met de draagriem aan het einde van de loop, waardoor je niet snel vast komt te zitten in de struiken. De kogel die ik gebruik is relatief langzaam en vervormt tot een paddenstoel, zonder te fragmenteren. Daardoor kan ik kort langs de hond schieten. Maar ja, zo'n vangschot blijft altijd een delicate kwestie.

Wat moeten we doen wanneer we getuige zijn van een aanrijding met wild? En stel dat het dier niet meteen dood is, maar er gewond vandoor gaat?

Sowieso moet je een aanrijding melden bij de politie. Als het spoed is en er personen gewond zijn of wanneer anderen in gevaar zouden kunnen komen: bel 112. Voor minder spoedeisende zaken bel je 0900-8844. Laat beslissingen en handelingen aan de politie over. Stel, je hebt je bij de politie als jager bekend gemaakt en je hebt toevallig ook je buks bij je, laat je dan heel duidelijk en expliciet opdracht geven om bijvoorbeeld een vangschot te geven. Maar nog liever: doe helemaal niets! Laat het aan de politie over. Want jij bent heel snel je jachtakte kwijt. En aan nazoeken zou ik helemaal nooit beginnen. Het is voor gespecialiseerde nazoekteams al heel moeilijk, omdat er meestal geen zweet ligt. De aangereden dieren hebben vaak alleen inwendige

kwetsuren en zijn taaier dan je denkt. Dus laat ook dát aan de politie. Die weten ons wel te vinden.

Bart, tot slot, wat voor activiteiten doe je naast je zweetwerk?

Ik begeleid praktijkcursisten van de Grofwildbeheeropleiding van IPC en ik geef de lessen 'schottekens en nazoeken'. Vanuit mijn bedrijf Doeks training en advies word ik daarvoor ingehuurd. Verder ben ik actief als bestuurslid voor de vereniging Het Edelhert, de WBE Zuid-Veluwe West en de Stichting Zweethonden Nederland (SZN). Daarnaast geef ik af en toe presentaties of voorlichting aan diverse groepen over het zweetwerk. Ik ben bereikbaar via doekstrainingadvies@gmail.com

Het interview vond plaats op het terras van pannenkoekenrestaurant Den Strooper aan de rand van het bos. Bart vroeg of ik even een kenteken van een auto met aanhanger wilde noteren. Mogelijk was er sprake van het illegaal dumpen van afval. Vanaf het terras had Bart namelijk een auto met volle aanhanger het bos in zien rijden en leeg weer terug zien komen. Hij moet als BOA (Buitengewoon Opsporingsambtenaar) ook toezien op dat soort zaken. Tijdens de rondrit wordt Bart gebeld door de politiemeldkamer dat er langs de A50 een ree of een hert ligt. Ook daar hebben we naar gezocht. In beide gevallen werd niets aangetroffen. Gelukkig maar. 🐾

